Postavení NÚKIB ve státní správě, spolupráce s ostatními s ostatními státními orgány a mezinárodní spolupráce

a varování Huawei

Ing. Dušan Navrátil

NUKIB

- **Rozhodnutí vlády z prosince 2016 o vzniku samostatného úřadu NUKIB delimitací z NBÚ**
- **V prosinci 2016 v Poslanecké sněmovně Parlamentem ČR byla po prvním čtení novela ZKB (implementace směrnice EU - NIS I.)**
- **Pozměňovací poslanecký návrh předložený ve druhém čtení ve výboru pro bezpečnost definoval nový úřad – NUKIB**
- **Součástí pozměňovacího návrhu byla i novela Zákona o utajovaných informacích 412/2005 Sb.**
- **Novely schváleny v červnu 2017 Senátem Parlamentu ČR a podepsány prezidentem**
- **Platnost novely od 1. srpna 2017 – vznik NUKIB**
- **Leden – červenec 2017 - příprava delimitace NCKB, certifikace IS obsahujících utajované informace, Tempest, krypto a Galileo z NBU**
- **Leden – červenec 2017 – vytvoření nové obslužné sekcee – ekonomika, správa, vnitřní IT a právní věci ještě v rámci NBU a poté delimitováno**
- **Červen 2017 - novela zákona o státním rozpočtu – vlastní rozpočtová kapitola**
- **1. srpna 2017 vznik NUKIB**
- **Říjen 2017 – parlamentní volby**

NÚKIB

Ústřední orgán státní správy pro:

- **kybernetickou bezpečnost**
- **ochranu utajovaných informací v oblasti informačních a komunikačních systémů**
- **kryptografickou ochranu**
- **problematiku neveřejné služby v rámci družicového systému Galileo**

Sídlo v Brně (3 pracoviště – budoucí výstavba nové budovy v Černých Polích) a dvě pracoviště v Praze

NÚKIB

- **Ředitel jmenovaný vládou po projednání v příslušném výboru PS PČR, odpovědný premiérovi**
- **Ředitel se účastní zasedání BRS, výkonným předsedou RKB A VKB**
- **Právo legislativní iniciativy**
- **Celkem 374 pracovních míst**
- **Rozpočet 611 mil.**
- **Stálá komise PS PČR pro kontrolu NÚKIB**

NÚKIB

Struktura úřadu k 1.1.2023 (nejsou uvedeny obslužné útvary)

Sekce NCKB

- **Odbor vládní CERT**
- **Odbor regulace**

Sekce informačních systémů

- **Odbor bezpečnosti informačních technologií**
- **Oddělení bezpečnosti satelitních služeb**

Sekce strategických agent a spolupráce

- **Odbor mezinárodní spolupráce a EU**
- **Odbor cvičení a vzdělávání**
- **Odbor centrální analytiky**
- **Oddělení národních strategií politik**
- **Oddělení vědy, výzkumu a inovací**

NÚKIB

Činnosti odboru centrální analytiky:

- **Analýza a monitoring kybernetických hrozeb a trendů v kybernetické bezpečnosti**
- **Posuzování jejich politických kontextů či dopady materiálů.**
- **Ve spolupráci s CERT rozvíjí pokročilou analytickou kapacitu v podobě Cyber Threat Inteligence (CTI)**
- **Informační šetření**

NUKIB

Činnost oddělení výzkumu a inovací

Národní plán výzkumu v kybernetické a informační bezpečnosti

Dva zdroje financování:

- **Financováno z rozpočtu NÚKIB – vyčleněno na vědu a výzkum 20 mil. Kč – převážná většina v utajovaném režimu Tempest a krypto**
- **Bezpečnostní výzkum MV (řádově 500 mil Kč. pro všechny oblasti)**
  - **. Výzkumná potřeba státu – řešitelé jsou vybíráni veřejnou soutěží – řešení zůstává majetkem státu**
  - **. Nabídka tématu řešiteli – řešení zůstáva majetkem (příklad KYPO MU)**

Pozn 1. možné financování přes TAČR - zatím se nevyužívá

Pozn 2. Bezpečnostní výzkum MV může být i v utajeném režimu.

Pozn 3. Existuje i obranný výzkum MO – zatím se nevyužívá

NUKIB

NUKIB zajišťuje Národní koordinační centrum výzkumu a vývoje v oblasti kybernetické bezpečnosti (NCK) na základě nařízení EU 2021/887

NKC působí jako kontaktní místo PRO komunitu na národní úrovni, spolupracuje s CyberSecurity Hub (zapsaný ústav) – sdružení MU,VUT a ČVUT zabývající se kyberbezpečnostním výzkumem a je zároveň členem Digital Innovation Hun Network

NUKIB

Odbor bezpečnosti informačních technologií

Kryptografická ochrana

- **Aplikovaný výzkum a vývoj kryptografických prostředků**
- **Analýza a hodnocení šifrových systémů a kryptografických algoritmů určených k ochraně utajovaných informací**
- **Vývoj nových technologií a výrobních klíčových materiálů a kryptografických prostředků a vývoj v oblasti jejich zabezpečení proti neoprávněné manipulaci při převozu**

NUKIB

Odbor bezpečnosti informačních technologií

Certifikace informačních a komunikačních systémů

- **Certifikace systémů – 100 z toho 700 aktivních, 90% státní správa, z toho PT a T 15%, D-50%, V-35%**
- **Schvaluje změny v certifikovaných IS cirka 1000 ročně**
- **Tvorba standartů a metodik ochrany UI v IS**
- **Akreditace IS EU a NATO**

NUKIB

Odbor bezpečnosti informačních technologií

TEMPEST(Telecommunications Electronics Materials Protected from Emanating Spurious Transmissions)

- **Národní středisko pro měření kompromitujícího elektromagnetického vyzařování (KV) cca 200/rok**
- **Návrh metod a postupů hodnocení el. Zařízení, zabezpečené oblasti nebo objektu proti úniku UI prostřednictvím KV**
- **Certifikace stínících komor cca 20/r**
- **Kontroly jednacích místností k nepovolenému použití technických prostředků určených k získávání informací nebo KV**
- **Určování standardů v oblasti TEMPEST**

Pozn. V současnosti se zvýšilo riziko laserového odposlechu jak akustického tak obrazového.

NUKIB

Odbor bezpečnosti informačních technologií

Šifrová služba

- **Výroba kryptografického materiálu KM) pro provoz kryptografických prostředků (KP)**
- **Evidence KM, pracovníků kryptografické ochrany včetně evidense kompromitace a ničení KM**
- **Národní středisko pro distribuci KM (NDA)**
- **Servis a údržba KP**

Nová výzva postkvantová kryptografie!!!!!!!!

Spolupráce se zpravodajskými službami

- **Problémem jsou částečně společné a částečně odlišné zájmy.**
- **Společný zájem NÚKIBU a kontrarozvědek je ochrana před špionáži a další. (např. ochrana ministerstva zahraničí)**
- **Odlišné zájmy mají zpravodajské služby, které využívají zranitelností pro získávání informací technickými prostředky.**
- **Zájem NÚKIB je získávat informace o zranitelnostech a informovat o tom.**

Spolupráce se zpravodajskými službami

Získávání informací o o hrozbách i rizicích a vzájemné poskytování informací.

- **NÚKIB získává informace ze sítě CERT/CSIRT na základě důvěry, že nebudou zneužity a využijí se k ochraně před kybernetickými útoky.**
- **Zpravodajské služby získávají informace od partnerských služeb a svojí zpravodajskou činností.**
- **Vzájemné poskytování informací díky tomu je složité.**

Spolupráce s Policií ČR

- **Spolupráce na počátku byla velmi složitá – NÚKIB není vnímán jako partner, ale jako zdroj informací (totéž platí pro i u ZS)**
- **Činnost policie je, že když se dozví o podezření ze spáchání trestného činu, tak zajišťuje důkazy a hledá pachatele.**
- **Činnost a zájem NÚKIBu v případě kybernetického útoku je zjištění co se stalo, jak se to stalo, proč se to stalo, zamezení dalších škod, co nejrychlejší uvedení IS do bezpečného provozu a varování dalších možných obětí.**
- **Pachatelé jsou převážně v zahraničí a jejich vypátrání a zejména potrestání je prakticky nemožné a mnohdy to jsou státní nebo polostátní aktéři.**
- **Policie o kybernetickém útoku informace vede v trestním spise, ke kterému má přístup kromě ní pouze státní zástupce.**
- **Pokud se dozvíte o podezření z trestném činu, jste povinen informovat policii – problém hlášení GovCERTU.**

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

- **Spolupráce v rámci ZKB.**
- **Spolupráce s MV – v rámci Cloudové vyhlášky a E-govermentu. (DIA)**
- **Spolupráce s Českým statistický úřadem**
- **Spolupráce se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost**
- **Spolupráce s řízením letového provozu**
- **Spolupráce s prevencí a vzděláváním**
- **Další**

Mezinárodní spolupráce

- Spolupráce v GOVCERu v rámci CERT/CSIRT komunity

- Členství v

  FIRST

  TF-CSIRT

  CSIRT NETWORK

Mezinárodní spolupráce

Spolupráce NÚKIB

- **Strategičtí partneři –**

  USA – FBI,DHS, Ministerstvo obrany, NSA

  Jižní Korea – NIS

  Izrael - MalMab, National Cyber Burea

- **Cyber ataché – Washington D.C.,Brusel, Tel Aviv, v přípravě Austrálie**

- **Kapacity NÚKIB v oblasti kybernetické bezpečnosti nástrojem zahraniční politiky ČR**

Mezinárodní spolupráce

- **NATO**

  zastupování v pracovních skupinách

  připomínkování bezpečnostních standartů

  účast na cvičeních

  zastoupení v CCD COE v Talinu

- **EU** **zastupování v pracovních skupinách**

  spolupráce na evropské legislativě (NIS I. NIS II.)

  spolupráce na certifikačních schématech

  ENISA – členství managment border

  kybernetická bezpečnost – téma Českého předsednictví

Mezinárodní spolupráce

Spolupráce s U.S. společnostmi

- **BotNet Feed (exkluzivní spolupráce s Microsoft)**
- **Shadowserver (Cisco – výměna dat a informací ohledně malware, botnet aktivit, podvodného jednání, apod**

Mezinárodní spolupráce

- **Spolu z MZV zastupování v**

  OSN

  OBSE

  ITU a další

- **Organizacování Pražských konferencí Pražské návrhy**

  2019 - 5G sítě

  2020 - 5G sítě – budování sítí

  2021 - bezpečnost přelomových technologií

  2022 - bezpečnost dodavatelských řetězců

„Varování Huawei“

17. prosince 2018 NUKIB vydal na základě § 18 ZKB Varování před používáním SW a HW společností Huawei Technologies a ZTE Corporation – používání technických a programových prostředků představuje hrozbu v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Proč bylo vydáno?

- **Hrozba spočívá zejména v tom, že uvedené společnosti jsou srozuměny upřednostnit zájmy ČLR (KSČ) před zájmy uživatelů jejich technologií (zákazníků), s reálnou možností narušit bezpečnost dat.**
- **Politické a právní prostředí ČLR dává povinnost právnickým a fyzickým osobám podílet se na zpravodajské činnosti státu a napomáhat v prosazování jeho zájmu.**
- **Technologie uvedených společností jsou nebo se mohou nacházet se mohou nacházet v IS a KS strategického významu, přičemž jejich vliv na úroveň bezpečnosti těchto systémů je či může být značný mnohdy zásadní.**
- **Zjištění českých zpravodajských služeb o zpravodajských aktivitách ČLR vlivového a špionážního charakteru.**

„Varování Huawei“

Co to znamená?

- **Prostřednictvím varování NUKIB upozornil na existenci hrozby v oblasti kybernetické bezpečnosti, na kterou je nutno bezprostředně reagovat.**
- **Subjekty, které spadají pod ZKB jsou povinny se touto hrozbou zabývat a zohlednit ji v analýze rizik, kterou jsou v souladu se ZKB a příslušné vyhlášky, které jsou povinny pravidelně provádět.**
- **Varování neznamená bezpodmínečný zákaz používání daných technických a programových prostředků, ale nutnost zvážit případné bezpečnostní riziko související s jeho používáním.**
- **Dovolí-li to výsledky analýzy rizik, uvedené technické nebo programové prostředky je možno i nadále používat.**
- **Orgánům a osobám, kterým ZKB neukládá povinnost zavést a provádět bezpečnostní opatření, stejně jako široké veřejnosti, nezakládá varování žádnou povinnost.**

„Varování Huawei“

Co tedy dotčené subjekty měly udělat?

- **Na základě vydaného varování tedy musí povinné osoby v rámci zavedeného řízení rizik povézt (novou analýzu rizik), ve kterém zohlední hrozbu a následně na riziko reagovat přijetím bezpečnostního opatření, které musí být v souladu s nastavenými metrikami pro akceptovatelnost rizika a hodnotou daného rizika.**

- **Hrozba uvedená ve varování je definována jako velmi pravděpodobná až víceméně jistá. (stupeň 4 ze 4).**

- **Metodika k varováni vydána 4.1. 2018 – konkretizuje možné přístupy správců či provozatelů IS a KS v reakci na vydané varování.**

- **Pokud z analýzy rizik vyplyne riziko, které je neakceptovatelné dle ZKB a vyhlášky, je nutné přistoupit ke konkrétním opatřením. Může být například postupná náhrada daných technologických prvků a vyloučení společností týká z výběrových řízení.**

„Varování Huawei“

- **Dvě poznámky:**
- **V analýze rizik dochází k definování hodnoty hrozby, zranitelnosti a dopadu narušení aktiva. Díky výsledné hodnotě rizika organizace identifikuje, zda je nutné pro analyzované aktivum (to co chceme chránit, např. server, stanici , síťové prvky) zavádět opatření (tedy je více chránit) nebo, zda je riziko akceptovatelné (tedy není třeba potřeba opatření zavádět.**

- **Vztah varování k zákonu o zadávání veřejných zakázek (ZZVZ)- Zadavatel podle ZVZZ nesmí vytvářet při stanovování zadávacích podmínek „bezdůvodné překážky hospodářské soutěže“. Pokud je oprávněnou autoritou tj. NÚKIBem , vydáno varování dle ZKB, nelze pak přijetí vhodných bezpečnostních, kterými může být i vyloučení daných technologií, považováno za vytváření bezdůvodné překážky hospodářské soutěže.**

„Varování Huawei“

- **Proč bylo varování bylo vydáno „za pět minut dvanáct?**
- **V polovině roku ČTU měl vypsat výběrové řízení na provozování mobilních sítí 5.generace (5G)**
- **Pokud má ČR udržet si konkurenceschopnost a ekonomickou výkonnost budou 5G sítě tvořit páteř její ekonomiky.**
- **V případě, výrobce komponentů sítě 5G umožní přístup k zařízení třetí straně, získá tento aktér schopnost způsobit společnosti a ekonomice ČR masívní škody. I pouhé vědomí (či dokonce odůvodněné podezření) existence takové možnosti může mít dopad na svobodné a suverénní postavení ČR, jak v domácí tak zahraniční politice.**
- **Narušení bezpečnosti sítí 5G bude mít celospolečenské dopady v rovině ekonomické, společenské, strategické a vojenské. Takový efekt je v současné době srovnat snad je s výpadkem elektrické energie.**
- **Pokud bude mít cizí státní či nestátní aktér přístup k páteřním komponentům, může dojít i k manipulaci a pozměňování dat**

„Varování Huawei“

Reakce Číny

- **Návštěva premiéra v sídle HUAWAY – dopis ze stížností**
- **Aktivizace lobistů, včetně na nejvyšších mistech státu**
- **Strašení lobistů, že varování bude mít nedozírné následky pro ČR**
- **Setkání premiéra s čínským velvyslancem v Průhonicích**
- **Tisková zpráva velvyslance o setkání**
- **Pokusy o mediální kampaň**
- **Výhružný dopis vládě – vyhrožování arbitráží a škodou 40 miliard korun**

  (západní ambasadoři pečlivě sledovali so se bude dít)

NIC se NESTALO!

„Varování Huawei“

- **V podmínkách výběrového řízení na provozování mobilních sítí 5G byla věta: „Mobilní sítě 5G budou s vysokou pravděpodobností Kritickou informační infrastrukturou a bude se na ně vztahovat Zákon o kybernetické bezpečnosti.**

- **Doporučení pro hodnocení důvěryhodnosti dodavatelů technologií do 5G sítí v České republice – společný materiál NÚKIB,MO,MZV,BIS,ˇUZSI a VZ**

- **Připravuje se nové řešení uvedeného problému. NÚKIB dostal úkol vlády připravit Zákon o dodavatelských řetězcích. - Je součástí nZKB**

„Varování Huawei“

Mezinárodní souvislosti:

S nástupem technologií došlo k zásadnímu obratu v geopolitickém uvažování – rozhodujícím faktorem již není konkrétní území a vliv na něj, ale kontrola infrastruktury. S přechodem k digitalizované společnosti není potřeba kontrolovat území a politické prostředí formou vlády jedné strany či represemi pomocí fyzického útlaku. Celé státy je možné si podmanit kontrolou infrastruktury, která je digitalizovaná. Státní celky a společnost jsou zcela závislé na přenosu informací v době míru, ale především v době politických rozhodnutí a konfliktu. Toto si globální hráči (Rusko ?) uvědomili a měly by si to uvědomiti i menší státy, které jsou předmětem snah ČLR.

„Varování Huawei“

Mezinárodní souvislosti:

„ Spojence jsme“ ,podle George Masona, státního contractora pro obast čínského vlivu (USA), „Varováním zcela zaskočili a překvapili. Když bylo Varování vydáno, způsobilo jemně řečeno poprask v komunitě bezpečnostních složek a vlády, neboť měli za to, že ČR je jež ve sféře politického vlivu ČLR.“

Dle tvrzení Huawai zprávu o Varování četlo na světě 750 mil. lidí.

Američany a spojence překvapili principem Varování, který označili za novátorský a univerzální. V podstatě šlo o ukázku nejlepšího postupu (best practise). V té době se hodně hovořilo o technických důkazech. Varování primárně nepotřebovalo technické důkazy. Šlo cestou analýzy strategického zájmu a právního prostředí ve kterém se firmy pohybují. Technické důkazy byly pouze podpůrné.

„Varování Huawei“

- **Mezinárodní souvislosti:**
- **Před Varováním:**
- **Austrálie opatrně nejmenovitě nepřímo vyřadilo čínské firmy z 5G sítí.**
- **Francie v tichosti problém měla vyřešen zákonem o odposleších.**
- **USA – řada dílčích opatření**

- **Varování rozproudilo na „Západě“ intenzivní diskuzi, „došlo k prolomení ledu“.**
- **Názory se postupně se v jednotlivých státech postupně měnily. Intenzivní boj mezi „bezpečáky“ a „ekonomy“. Např. UK a Německo)**
- **USA – prezidentské dekrety**
- **Diskuze v Komisi EU**

„Varování Huawei“

Mezinárodní souvislosti:

Pražská konference o bezpečnosti sítí 5G – květen 2019 – doporučení nazvané „Prague Proposals“ (vymahatelnost práva, otevřenost, monitorovatelný dodavatelský řetězec, omezení státní podpory a podobně) vytvořilo další prostor pro debaty v rámci EU, NATO a OSN.

26.9.2019 – Doporučení Komise EU (5G toolbox):

- **Posoudit bezpečnostní rizika ovlivňující 5G sítě**
- **Určit nejzranitelnější prvky**
- **Přezkoumat bezpečnostní požadavky a bezpečnostní hrozby**
- **Vzít v potaz technické i netechnické aspekty včetně politického rámce**

Evropská komise

Evropská komise vydala v roce 2023 dokument, který mapuje pokrok členských zemí při adopci tzv. „5G Toolboxu“ – souboru pravidel a opatření, jak se vypořádat s rizikovými dodavateli infrastruktury do operátorských 5G sítí. Zpráva uvádí, že 24 členských států přijalo nebo připravuje legislativní opatření, která vnitrostátním orgánům udělují pravomoc provádět posuzování dodavatelů a zavádět omezení. Z těchto 24 států již 10 omezení zavedlo a 3 v současné době připravují provedení vlastních předpisů v této oblasti (sem patří i Česká republika).

Komise ve svém sdělení zdůrazňuje, že je velmi znepokojena riziky, která pro bezpečnost Unie představují někteří dodavatelé komunikačních zařízení mobilních sítí a poprvé otevřeně jmenuje čínské společnosti Huawei a ZTE. Vzhledem k významu infrastruktury pro konektivitu digitální ekonomiky a k závislosti mnoha kritických služeb na sítích 5G by členské státy měly všechna opatření ze souboru neprodleně zrealizovat.

Pozn. Ochota některých operátorů v ČR nahradit potenciálně rizikové technologie v jejich sítích je nízká. Prostřednictvím vlastní asociace APMS operátoři poukázali, že kompletní náhrada technologií Huawei (včetně radiové přístupové části sítě – vysílačů) v jejich sítích by si vyžádala 18 miliard korun. Asociace preferuje vyloučení Huawei pouze z jádra sítí, nikoli z vysílačů, což by znamenalo údajně pouze desetinu uvedených nákladů. S kompletním nahrazením čínských technologií aktuálně z českých operátorů počítá pouze O2, resp. sesterská společnost CETIN, která postupně do své mobilní sítě instaluje výhradně zařízení od švédského Ericssonu.

„V rekordním čase jsme byli schopni snížit nebo odstranit naši závislost v jiných odvětvích, například v energetice, ačkoli se mnozí domnívali, že to není možné. Situace v případě sítí 5G by se neměla být jiná: kritickou závislost v tomto ohledu si nemůžeme dovolit, jelikož by se mohla obrátit proti nám. Pro naši společnou bezpečnost by to bylo kvůli zvýšené zranitelnosti příliš vážné riziko. Vyzývám proto všechny členské státy a telekomunikační operátory, aby neprodleně přijali nezbytná opatření.“

Thierry Breton, komisař pro vnitřní trh

Další varování NÚKIB

- **Varování před hrozbou kybernetických útoků na strategické organizace v České republice**
- **Varování před použitím chytrých elektroměrů ze zemí s nedůvěryhodným právním prostředím**
- **Varování v souvislosti s ekonomickými sankcemi spojenými s Ruskou federací**
- **Varování v souvislosti s aplikací TikTok**

Dotazy?
Diskuze!